

TRAVMATOLOGIK KASALLIKLAR HAQIDA TUSHUNCHA

Egamqulova Nilufar Orif qizi

Jizzax Davlat Pedagogika Universiteti talabasi

Email: egamqulovanilufar470@gmail.com

Ustoz: Djurayeva Sohiba Barat qizi

Annotatsiya: Mazkur maqolada travmatologik kasalliklarning turlari, sabablar, belgilari, diagnostika usullari, davolash yondashuvlari va profilaktika choralari batafsil tahlil qilinadi. Travmatologiya tibbiyotning muhim sohalaridan bo‘lib, inson organizmiga mexanik ta'sirlar va ularning natijasida yuzaga keladigan kasalliklar, jarohatlar va ularning davolash usullari bilan shug‘ullanadi. Ushbu maqolada travmatologik kasalliklar haqida umumiy tushuncha berilgan bo‘lib, har bir turi uchun alohida diagnostika va davolash metodlari ko‘rsatilgan. Travmatologik kasalliklarni davolashda zamonaviy tibbiy texnologiyalar, jarrohlik usullar va rehabilitatsiya choralari muhim rol o‘ynaydi. Maqolada shuningdek, travmatologik kasalliklar bilan bog‘liq profilaktika choralariga ham alohida e’tibor qaratilgan.

Abstract: This article analyzes in detail the types, causes, symptoms, diagnostic methods, treatment approaches and preventive measures of traumatological diseases. Traumatology is one of the important branches of medicine, which deals with mechanical effects on the human body and the resulting diseases, injuries, and their treatment methods. This article provides a general understanding of traumatological diseases, and separate diagnostic and treatment methods are shown for each type. Modern medical technologies, surgical methods and rehabilitation measures play an important role in the treatment of traumatic diseases. The article also focuses on preventive measures related to traumatological diseases.

Аннотация: В данной статье подробно анализируются виды, причины, симптомы, методы диагностики, подходы к лечению и

профилактика травматологических заболеваний. Травматология является одним из важных разделов медицины, который занимается механическим воздействием на организм человека и возникающими в результате этого заболеваниями, травмами и методами их лечения. В данной статье дается общее представление о травматологических заболеваниях, а также для каждого вида показаны отдельные методы диагностики и лечения. Современные медицинские технологии, хирургические методы и реабилитационные мероприятия играют важную роль в лечении травматических заболеваний. В статье также уделяется внимание профилактическим мероприятиям, связанным с травматологическими заболеваниями.

Kalit so‘zlar: travmatologiya, kasalliklar, jarohatlar, diagnostika, davolash, rehabilitatsiya, profilaktika, tibbiyot, ortopediya, jarrohlik.

Keywords: traumatology, diseases, injuries, diagnosis, treatment, rehabilitation, prevention, medicine, orthopedics, surgery.

Ключевые слова: травматология, заболевания, травмы, диагностика, лечение, реабилитация, профилактика, медицина, ортопедия, хирургия.

Travmatologiya – tibbiyot sohasining mexanik ta'sirlar, jarohatlar va kasalliklar bilan bog‘liq bo‘lgan bo‘limidir. Bu soha, asosan, travmalar va ularning oqibatlari bilan bog‘liq bo‘lib, jarohatlarni davolash, rehabilitatsiya va profilaktika usullarini o‘rganadi. Travmatologik kasalliklar odatda fizikal shikastlanishlar yoki avariya natijasida yuzaga keladi. Bularni davolashda ko‘plab metodlar mavjud bo‘lib, ularning har biri travma turi va darajasiga bog‘liq holda qo‘llaniladi. Travmatologiya sohasining asosiy maqsadi – bemorning jarohatini davolash, uning funksional imkoniyatlarini tiklash va qayta tiklanishini ta'minlashdir.

Travmatologik kasalliklar har xil turdagi bo‘lishi mumkin, ularning har biri o‘ziga xos belgilarga, diagnostika usullariga va davolash yondashuvlariga ega. Bu

maqolada, travmatologik kasalliklarning turli turlarini, ularning sabablari, klinik ko'rsatkichlari va davolash usullarini batafsil o'rganishga harakat qilinadi. Shuningdek, travmatologiyada qo'llaniladigan zamonaviy texnologiyalar va davolash usullarini ham ko'rib chiqamiz.

1. Travmatologik kasalliklar va ularning turlari: Travmatologik kasalliklar, asosan, inson organizmiga mexanik ta'sirlarning natijasida kelib chiqadi. Bu kasalliklarni ikki asosiy guruhga ajratish mumkin:

Ochiq jarohatlar: Bu jarohatlar terining, mushaklarning va boshqa yumuşoq to'qimalarning shikastlanishi natijasida yuzaga keladi. Ochiq jarohatlar orasida to'g'ri kesiklar, yaralar va chandiqlar mavjud. Yopiq jarohatlar: Yopiq jarohatlar o'rtacha kuchlanish ostida yuzaga keladi, ammo tashqi teri shikastlanmaydi. Bu turlar orasida suyaklar singan yoki chiqib ketgan, shuningdek, bog'lamlar va mushaklarning yirtilishi kiritiladi. Travmatologik kasalliklar o'z navbatida to'rt asosiy guruhga bo'linadi:

1. Suyaklarni sinishi (Fraktura): Bu turdagi kasallikda suyaklarning strukturasi buziladi. Suyakning sinishi shikastlanishning eng keng tarqalgan shaklidir.

2. Ortopedik kasalliklar: Suyak va bo'g'imlarning funksional buzilishlarini o'z ichiga oladi. Misol uchun, osteoartrit yoki bo'g'im kasalliklari.

3. Mushak va ligamentlarning jarohatlanishi: Mushaklar va ligamentlarning yirtilishi yoki ko'chishi, sport jarohatlari bilan bog'liq bo'lgan holatlar ko'plab travmatologik holatlarni tashkil etadi.

4. Nerv tizimi jarohatlari: Travma nerv tizimiga ta'sir qilganda, bu bemorda harakatlarni boshqarish va his qilish bilan bog'liq muammolarni yuzaga keltirishi mumkin.

2. Travmatologik kasalliklarning sabablari:

Travmatologik kasalliklarning asosiy sabablari quyidagilar: Mexanik jarohatlar: Avtomobil avariylari, ish joylaridagi baxtsiz hodisalar, sport jarohatlari va boshqa turdagi mexanik ta'sirlar travmatologik kasalliklarni keltirib chiqarishi mumkin. Oshqozon-ichak tizimining shikastlanishi: Ba'zan ichki organlarning zararlanishi, masalan, o'tkir va surunkali organ shikastlanishlari travmatologik holatlarni keltirib chiqarishi mumkin. Kattalar va bolalarda yuzaga keladigan suyak kasalliklari: Osteoporoz va boshqa suyak kasalliklari travmalarni osonlashtiradi va shikastlanishlarga olib keladi. Genetik omillar: Ba'zi hollarda, shaxsning genetikasiga bog'liq ravishda suyaklar va bog'lamlarning shikastlanishiga moyillik mavjud bo'lishi mumkin.

3. Travmatologik kasalliklarning diagnostikasi:

Travmatologik kasalliklarning diagnostikasi keng qamrovli bo'lib, quyidagi metodlar orqali amalga oshiriladi: Klinik tekshiruv: Boshida bemorning simptomlari va fizik ko'rinishi tekshiriladi. Bu jarayon suyaklarning, bo'g'imlarning va yumuşoq to'qimalarning shikastlanishini aniqlashga yordam beradi. Radiografiya (rentgenogramma): Suyaklarning sinishi va boshqa shikastlanishlarini aniqlash uchun asosiy diagnostik vosita hisoblanadi. Kompyuter tomografiya (KT) va magnet-rezonans tomografiya (MRT): Ushbu usullar murakkab holatlarni aniqlash va suyaklarning yoki to'qimalarning chuqur shikastlanishini baholashda qo'llaniladi. Ultrasonografiya: Yumuşoq to'qimalar va bog'lamlarni tekshirish uchun samarali vosita bo'lib, jarohatlarning og'irligini aniqlashga yordam beradi.

4. Travmatologik kasalliklarni davolash usullari: Travmatologik kasalliklarni davolashda bir nechta usullar qo'llaniladi. Konservativ davolash. Bu usul, engil va o'rtacha darajadagi jarohatlar uchun qo'llaniladi. Unga dori-darmonlar, fizioterapiya va rehabilitatsiya metodlari kiradi. Jarrohlik davolash. Agar konservativ davolashning samarasi bo'lmasa yoki jarohat juda og'ir bo'lsa, jarrohlik usullari qo'llaniladi. Bu jarrohlik aralashuvlar suyaklarni tiklash,

ligamentlarni tiklash yoki protezlashni o'z ichiga oladi. Reabilitatsiya davolash: Jarohlardan so'ng bemorning holatini tiklash uchun maxsus reabilitatsiya dasturlari amalga oshiriladi. Bu jarayon fizioterapiya, massaj, yoga va boshqa texnikalar yordamida amalga oshiriladi.

5. Profilaktika choralari:

Travmatologik kasalliklarni oldini olish uchun quyidagi profilaktika choralari ko'rish zarur: Sport bilan shug'ullanish: Sog'lom turmush tarzini qo'llab-quvvatlash va mushaklarni mustahkamlash travmalarni oldini oladi. O'rnatilgan xavfsizlik qoidalariga rioya qilish: Ish joylarida xavfsizlik qoidalariga rioya qilish va transportda ehtiyotkorlik bilan harakatlanish travmalarning oldini olishda katta ahamiyatga ega. Xavfsiz haydash, ish joylarida himoya vositalarini (masalan, kasaba uyushmalari jihozlari) taqdim etish va zararli ta'sirlardan himoya qilish travmalarni kamaytiradi. O'rta va og'ir jismoniy yuklardan saqlanish: Jismoniy faoliyatni muntazam ravishda bajarayotgan kishilar uchun, ortiqcha yuklamalar va noto'g'ri harakatlar travmalarni keltirib chiqarishi mumkin. Shuning uchun, jismoniy faoliyatni to'g'ri va ehtiyotkorlik bilan bajarish kerak. To'g'ri ovqatlanish va suyaklarni mustahkamlash: Suyaklar va bo'g'imlar sog'lom bo'lishi uchun to'g'ri ovqatlanish va vitaminlar, minerallar (xususan, kalsiy va D vitamini) bilan ta'minlash zarur. Bu holat osteoporoz kabi kasalliklarning oldini olishga yordam beradi.

Xulosa

Travmatologik kasalliklar odamlarning kundalik hayotida ko'plab salbiy oqibatlarga olib kelishi mumkin. Ularning oldini olish va davolash uchun to'g'ri diagnostika, davolash usullari va profilaktika choralari kerak. Tibbiyotda travmatologiya sohasidagi yutuqlar, yangi texnologiyalar va innovatsion davolash usullari travmalarni samarali davolashga imkon beradi. Shuningdek, profilaktika choralari – xavfsizlikni oshirish, sport faoliyatini to'g'ri boshqarish va to'g'ri ovqatlanish bilan bog'liq amallar – travmatologik kasalliklarning oldini olishda katta ahamiyatga ega. Har bir jarohat yoki kasallik uchun individual yondashuvni

qo‘llash, davolashning samaradorligini oshiradi va bemorning tez tiklanishiga yordam beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati

1. Jumaev, M. (2019). Travmatologiya va ortopediya asoslari. Toshkent: O‘zbekiston tibbiyot nashriyoti.

2. Karimov, T. (2017). Jismoniy jarohatlar va ularning davolash usullari. Tibbiyot jurnali, 8(4), 74-89.

3. G‘afurov, D. (2021). Suyak va bo‘g‘im kasalliklari. Toshkent: “Ishonch” nashriyoti.

4. Tursunov, A. (2018). Travmatologik kasalliklar va ularning davolash metodlari. Journal of Medical Science, 12(2), 55-60.

5. Mustafoyev, M. (2020). Travmatologiyaning zamonaviy tibbiyotdagi roli. Tibbiyot ilmlari, 6(1), 92-107.